

ปกินกะอาเซียน ๒๘๐๙๒๔

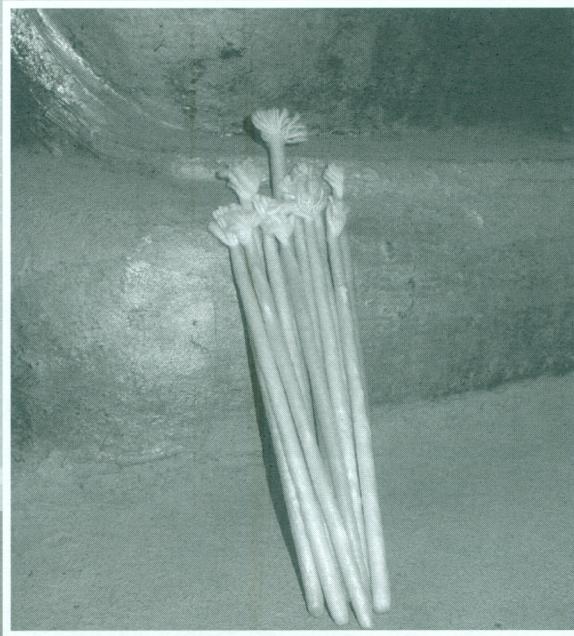
แสงเทียนแห่งเชียงตุ้ง

สุนทร คำยอด
อาจารย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ความนำ

บทความนี้เขียนขึ้นด้วยประสบการณ์ที่ได้เดินทางไปยัง เชียงตุงหลายครั้งหลายครา โดยจะเขียนจากสิ่งที่น้อยคนนักจะ สนใจคือเรื่อง “เทียน” อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนก็ไม่ได้นั่งเทียน เขียนแต่อย่างใด หากเขียนจากสิ่งที่เห็น ใช้ความรู้จากการ เดินทาง ตลอดจนการซักถาม โดยจะเน้นพิธีกรรมต่างๆ ที่มีเทียนเป็นองค์ประกอบในฐานะเครื่องสักการะ หวังว่า ท่านผู้อ่านจะได้รับความรู้ตามสมควร และจะเข้าใจว่าเพียงเทียน 1 เล่ม ก็สามารถเข้าใจถึงความเป็นอุษาคนี้ได้เช่นกัน

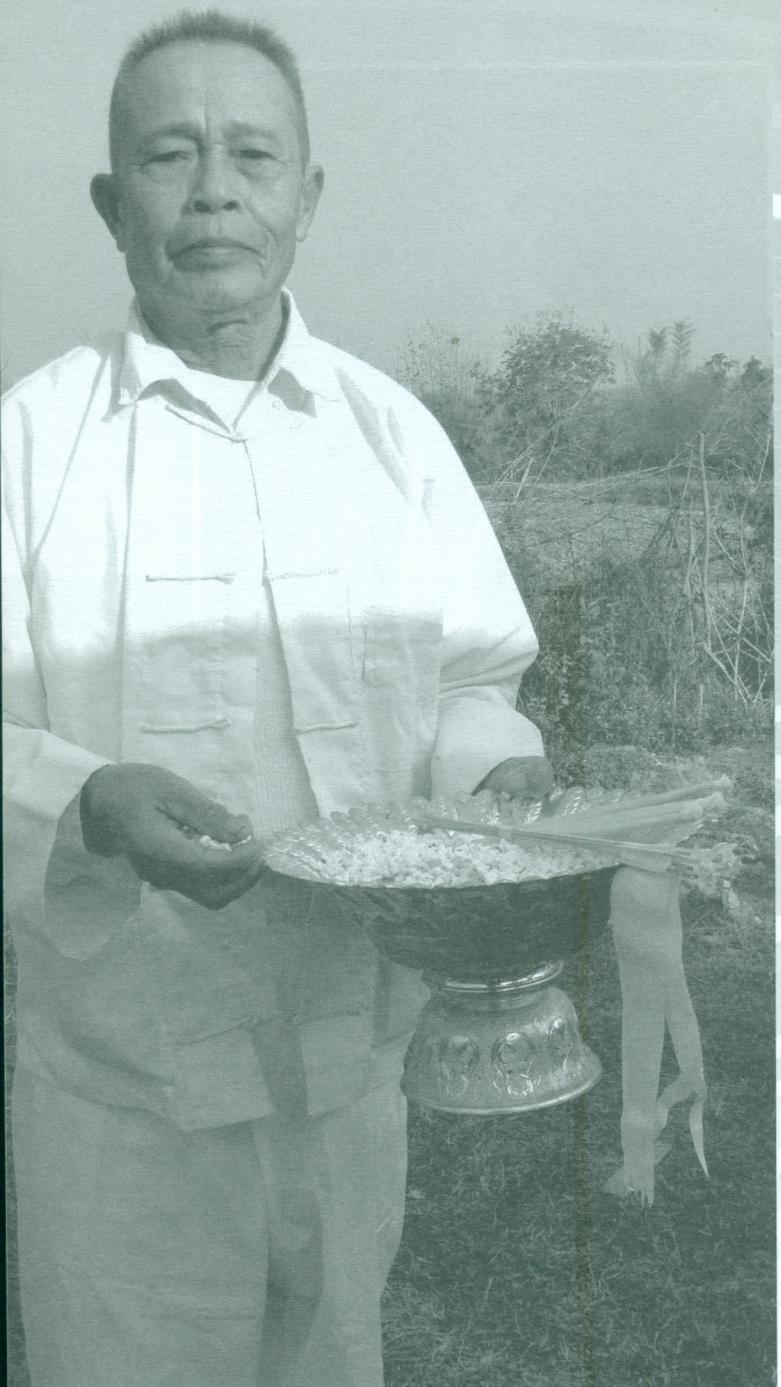

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อเป็นเครื่องรำลึกถึงการจากไปของอาจารย์ราเชนทร์ เจริญนุกูล ซึ่งท่านเป็นผู้หนึ่งที่ต้องมนต์ชั้นอันมลังเมลีองแห่งเขมรรุนแรง และอาจารย์ได้ค้นคว้าความรู้ด่างๆ เกี่ยวกับเชียงตุง ได้ชี้แนะความรู้ด่างๆ ให้แก่ข้าพเจ้าเมื่อครั้งเดินทางแสวงบุญร่วมกัน ด้วยประภถึงความอาลัยที่มีต่ออาจารย์จึงเขียนงานนี้ระดับไว้ในบรรณพิภพ แม้ว่าแสงเทียนแห่งชีวิตของอาจารย์จะมอดดับลับลง แต่ความดีของอาจารย์ยังคงกระจำงสว่างไสวในใจแห่งญาติธรรมมิรู้ลืม

เพราะเหตุใดคนส่วนใหญ่จึงหลงใหลเมืองเชียงตุง

เชียงตุงซึ่งเป็นเมืองหลวงในภาคตะวันออกของรัฐฉาน ประเทศพม่า หลายท่านคงเคยได้ยินชื่อนี้ และหลายท่านก็อยากรู้เพื่อเยือนสักครั้งในชีวิต และหลายคนมีใจได้ไปเยือนแล้วมากหำโอกาสกลับไปเยือนอีกสักครา เนื่องจากเมืองนี้มีมนต์ ที่ได้ดึงดูด ตรึงใจให้แก่ผู้ชื่นชอบและหลงใหลการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม เป็นการเดินทางย้อนอดีตไปสู่อดีตของวิถีชีวิต ได้เห็นข้าวของเครื่องใช้สมัยพ่ออุ้ยแม่หม่อน บางทีเห็นแล้วแบบช่อนหนาเซ็ດน้ำตา เพราะคิดถึงบรรพบุรุษผู้จากไป อีกทั้งได้เห็นถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่แบบติดขัดใกล้กับพุทธศาสนา ด้วยศรัทธาปساทะอย่างแท้จริงที่กลั่นออกมาจากใจไม่ต้องดีความเหตุหาผลให้รุ่นวายเหมือนกับคนบางสังคมที่ดูเหมือนรู้จักเหตุผลแต่ภายในกลวงและว่างเปล่า

เชียงตุงอาจไม่เจริญในสายตาของหลายคน แต่ด้านจิตใจเขาเจริญ กว่าพวงเรามาก ความมองงามในวิถีชีวิต และความเรียบง่ายของผู้คน

พ่อผู้ช่างเชินกันเครื่องสักการ

ความบริสุทธิ์ของอาชารเจิงทำให้ผู้คนหลงรัก จนหลงไหลเชียงตุง ได้เช่นกัน ปรากฏการณ์ดังกล่าว อาจเรียกว่า ปรากฏการณ์ ไทยหาอดีต (Nostalgia) ซึ่ง William Kelly (1986: 616) ได้กล่าวถึงปรากฏการณ์ดังกล่าว คือ การจินตนาการถึงโลกที่เราได้สูญเสียไปแล้ว (Imagination of a world we have lost) หรือคือ การเรียกหาอดีตที่เลือนหายไปแล้วให้กลับคืนมา (to call up a vanished past) (<http://sukkunsi.multiply.com/reviews/item/3>) ในโลกโลกาภิวัตน์ที่วัฒนธรรมกล้ายเป็นสินค้าด้วยการสร้างความหมายเชิงสัญญา

หากจะมองให้ถึงแก่นของกระแสเชียงตุงฟีเวอร์ น่าจะมีรากฐานของความไทยหาอดีต 3 ประการ ประการแรก คือการโดยหาอดีตความเป็นล้านนา ที่มีมั่นคงที่ยังคงเค้า การปักครองแบบชาเร็ชซึ่งปัลสนาการไปแล้วในสังคมไทย ประการต่อมาคือความไทยหาธรรมชาติ ในสังคมเมืองที่วิถีชีวิตของผู้คนเริบเรื่งและห่างไกลจากธรรมชาติทุกขณะ เชียงตุง จึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่จะกลับไปสู่ธรรมชาติ และประการสุดท้ายคือการโดยหาความอนุ่ม เพาะเชียงตุงมีภาพลักษณ์ เป็นเมืองเก่าที่ยังคงความบริสุทธิ์ และเครื่องใช้ในชีวิตประจำวันของชาวเชียงตุงคือสิ่งของที่คุ้นเคยในวัยเด็กที่ถูกตราไว้ไปด้วยความเจริญทางวัฒน ด้วยเหตุดังกล่าวจึงทำให้ผู้คนหลงไหล ความเป็นเชียงตุง และสาเหตุที่เชียงตุงยังคงรักษาวัฒนธรรม ของตนไว้ได้นั้นเป็นผลมาจากการเข้มงวดของรัฐบาลทหาร พม่าที่ปักครองเชียงตุง และทางออกเพียงทางเดียวของผู้คน ท่ามกลางการปักครองอันกดดัน คือ “พุทธศาสนา” จึงทำให้ ชาวเชียงตุงรักษาศาสนาอย่างลึกซึ้ง ท่ามกลางกระแสการ เข้าสู่ประชาคมอาเซียน การเรียนรู้และเข้าใจในความต่าง เป็นสิ่งสำคัญ หากในความต่างนั้นยังมีบางอย่างที่สามารถ ผูกมัดด้วยร้อยให้แต่ละวัฒนธรรม แต่ละประเทศ สามารถอยู่ รวมกันได้อย่างมีความสุข

วัฒนธรรมขี้ผึ้งในอุษาคเนย์

หากจะกล่าวถึงเทียนคงไม่สามารถละเลยที่จะกล่าวถึง ขี้ผึ้ง เพราะขี้ผึ้งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในสังคมอุษาคเนย์ หากพิจารณาโดยกระบวนการของชาวอุษาคเนย์จะพบว่า ได้ใช้ขี้ผึ้ง เป็นส่วนสำคัญในการหล่อโลหะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลองมหรือทีก (Kettle drum /Bronze drum) หรือการหล่อพระพุทธธูป จะต้องขึ้นรูปด้วยขี้ผึ้งแล้วจึงใช้สัมฤทธิ์ที่หลอมเหลวแทนที่ขี้ผึ้ง ที่เรียกกรรมวิธีว่า “สูญขี้ผึ้ง” (Lost Wax) แม้แต่เครื่องสักการะในกลุ่มชาติพันธุ์ไทย ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มล้านนาหรือกลุ่มล้านช้าง ที่มักมีขี้ผึ้งเป็นส่วนประกอบอยู่ด้วยเสมอ ส่วนจะเรียกว่าอะไรนั้นก็แล้วแต่คุณในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะเรียกชาน เช่น ตันผึ้ง ปราสาทผึ้ง เป็นต้น แต่หากความสำคัญอยู่ที่การให้ความสำคัญต่อขี้ผึ้งเป็นอันมาก เนื่องจากขี้ผึ้งสามารถนำไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตได้อย่างหลากหลาย

และสามารถนำไปพั่นเทียนเพื่อเป็นเครื่องบูชา และจุดไฟให้แสงสว่าง

เทียน คือ สิ่งประดิษฐ์สำหรับจุดไฟให้แสงสว่าง และส่งเดียวที่จะนำมาเป็นเชื้อเพลิงเพื่อหล่อเลี้ยงไฟเทียนที่ทำมาจากฝ่าย จะเห็นได้ว่าเทียนประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ไส้เทียน ที่ทำมาจากฝ่ายซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของผู้หุญงิที่ต้องผลิตเครื่องนุ่งห่มให้แก่สมาชิกในครอบครัว ส่วนข้างนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายชายที่ต้องออกแสวงหาความหวานจากธรรมชาติมาเลี้ยงครอบครัว ในยุคที่น้ำตาลเป็นสิ่งที่หาได้ยากยิ่ง ลิ้งที่เหลือจากการบีบนำผ้าออกมาแล้ว ก็คือ “ขี้ผึ้ง” จะเห็นได้ว่า เทียนก็คือสิ่งที่สร้างขึ้นจากโครงสร้างทางสังคมที่แบ่งภาระหน้าที่ให้แก่ชายหญิงในสังคม และเทียนหลอมความเป็นหญิงชายเข้าไว้ด้วยกันได้อย่างกลมกลืน

เทียน ในฐานะเครื่องสักการะในยุคโลกวัตถุ

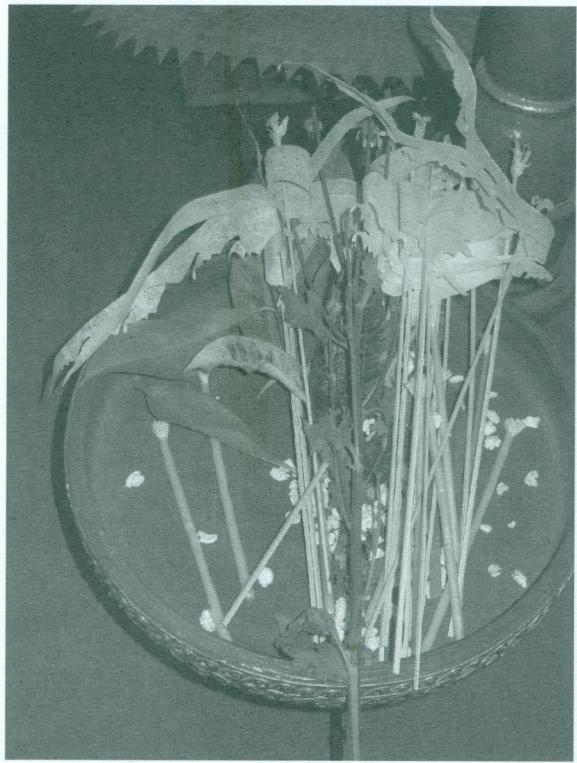
เทียน ได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องสักการะ หากพิจารณาให้ถ่องแท้ก็จะพบว่า แม้ว่าเวลาจะผ่านผันไปนานเท่าใด หากมนุษย์ยังคงให้ความสำคัญกับ “ไฟ” ดังนั้น เทียนจึงเป็นเครื่องสะท้อนได้เป็นอย่างดีถึงความกลัวของมนุษย์ คือกลัวความมืด และเทียนนี้เองก็ถือเป็นสิ่งประดิษฐ์อย่างหนึ่งที่อ่อนวยความสะดวกในการจุดไฟให้แสงสว่างที่พกพาได้อย่างสะดวก ในพิธีกรรมของชาวล้านนา ไม่ว่าจะเป็น “ศาสนพุทธ” หรือ “ศาสนผี” ย่อมต้องใช้เทียนเพื่อเป็นเครื่องสักการะ และเป็นสื่อเพื่อติดต่อกับลิ่งศักดิ์สิทธิ์ บางครั้งอาจใช้เป็นสิ่งที่กำหนดการเริ่มต้นหรือสิ้นสุดของพิธีกรรมก็ได้ เทียนที่กล่าวทั้งหมดนี้ หมายถึงเทียนขี้ผึ้งซึ่งเป็นสิ่งที่เก็บจะเสื่อมลงจากวัสดุของคนปัจจุบัน เนื่องจากเรามักคุ้นเคยกับเทียนที่สำเร็จรูปจากโรงงานที่ชาวล้านนาใช้เรียกว่า “เทียนหล่อ” ซึ่งราคาถูก และหาซื้อได้ง่ายกว่าเทียนขี้ผึ้ง ในวัฒนธรรมล้านนานั้น ยังสามารถพบเห็นการใช้เทียนขี้ผึ้งได้ในชีวิตประจำวัน

ผู้เขียนต้องการทราบถึงความสำคัญของ “ขี้ผึ้ง” ในมิติภาษาของชาวไทยนิยม แต่สุภาษิตไทยนิยมที่รองศาสตราจารย์เรณุ วิชาศิลป์ และคณะ ได้รวบรวมไว้ มีเพียงการกล่าวถึงผึ้ง และน้ำผึ้งเท่านั้น ดังนั้นผู้เขียนจึงได้ค้นคว้า สุภาษิตของชาวไทยอีก ของผู้ช่วยศาสตราจารย์ล้มูล จันทน์หอม พบว่า จากสุภาษิต 1772 บท ได้กล่าวถึงขี้ผึ้งอยู่ จำนวน 2 บท (ล้มูล จันทน์หอม, 2545: 8) คือ

...ขี้ผึ้งอยู่ในกำ เงินคำใส่แกบลิม" แปลความได้ว่า
ขี้ผึ้งอยู่ในกำมือ(ก็ติดมือ) เงินทองใส่หีบ
ลั้นกุญแจ ซึ่งเป็นความเบรียบว่าตระหนึมมาก...

เทียนล้อ ที่พนได้ในเขตต่อระหว่างเชียงใหม่ และเชียงรุ่ง

เครื่องสักการะแบบเชียงใหม่

และอีกบทหนึ่ง(ลุมูล จัทันห้อม, 2545: 77) ที่ว่า

...ขึ้นอยู่ในกำ เงินคำอยู่ถุงเกล่า" แปลความได้ว่า
ขึ้นอยู่ในกำมือเงินทองอยู่ถุงเก่า ซึ่งเป็น
ความเบรียบว่าตระหนึ่มมาก...

จะเห็นได้ว่าขึ้นอยู่ในกำมือเงิน ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของผู้คน
ในແນນนี้เป็นอย่างมาก และสุภาษิตข้างต้นได้ใช้คุณสมบัติของ
ขึ้นอยู่คือความเหนี่ยว ไม่เบรียบเทียบกับคนตระหนึ่น นอกจากนี้
ชาดก เรื่อง “เจ้าบุญหลวง” ซึ่งเป็นวรรณกรรมที่ได้รับ
ความนิยมเป็นอย่างมากในเชียงตุง ฉบับที่ใช้ในการค้นคว้า
ครั้งนี้เป็นผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร. อนាតอล โรเจอร์
เบลติเยร์ (เบลติเยร์, 2549: 139) ซึ่งได้กล่าวถึงการเชิญ
เจ้าพระมหาปันชั่นครองเมืองว่า

...เอานัตรข้าวมาคลึงกัน ที่หัวนั่ง อasanapad
ผ้าแพรคำบุญลาด ผ้ากั้งบทประดับดี ขันนง(เงิน)
มีแต่แล้ว ขันแก้วใส่ประดับดี มีเทียนเงินคำ
และเข้าตอก ดอกไม้ใส่ขันคำ...

วรรณกรรมเรื่องเจ้าบุญหลวงตอนนี้ได้แสดงให้เห็นถึง
การใช้เทียนในฐานะเครื่องสักการะเพื่อเชิญให้เจ้าพระมหาปัน
ชั่นครองเมือง ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงความสำคัญของการใช้
เทียนในวัฒนธรรมไทย เช่น ซึ่งมีความสำคัญในพิธีกรรมต่างๆ
ซึ่งพบว่า การไปวัดของชาวเชียงตุงนั้น สิ่งที่ขาดไม่ได้คือ ดอกไม้
ตามฤดูกาล ซึ่งบางครั้งก็ไม่ใช้ก็ได้ ข้าวตอก ซึ่งเป็นเครื่อง
สักการะในวัฒนธรรมข้าว ซึ่งตรงกับภาษาบาลีว่า “ลatha” ซึ่ง

คือธงสามเหลี่ยม และสุดท้ายสิ่งที่ขาดไม่ได้นั้นคือเทียน ลักษณะ
การใช้เทียนของชาวเชียงตุง นำสันใจและอาจะเป็นวิถีการ
ปฏิบัติของชาวล้านนาในอดีต ก่อนที่ชาวล้านนาจะได้รับอิทธิพล
วิถีการไปวัดแบบภาคกลางมาใช้ก็อาจเป็นได้ เพราะสอดคล้อง
กับโคลงนิราศหริภูญไชยที่มักกล่าวถึงการใช้ช่อตุงคู่กับเทียน
ดังข้อความที่ว่า

อารักษ์อาราน์เรือง	มังราย ราชเหี้ย
เชิญส่งสรีทพนาย	นีรร้า
เทียนทุงทึปจักภวัย	เป็นส่วนบุญເອ'
จุจ่องเมืองฟ้า	ເສພສ້າງສູරາລີ
อุดม รุ่งเรืองศรี (2543: 373)	

นอกจากนี้ คำขูชาพระบาทพระธาตุของชาวล้านนา
บางสำนวนก็ได้กล่าวถึงการใช้ขึ้นอยู่ในฐานะของเครื่องสักการะ
ด้วยเช่นกัน ดังข้อความที่ว่า “គິຈີງໄດ້ຕົກແຕ່ນ້ອມນໍາມາຍັງມຸຫ
ນຸປາລາຊາ ອູປເຜັ່ນເປົລວໄພວັນຮູ່ງເຮືອງໄມາເຈະດາມສักการະ
ປຸ່າແລ້ວທົ່ວທານ” จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าขึ้นอยู่นั้นเป็นสิ่ง
สำคัญที่จะนำมาฟื้นเทียนในและขึ้นนั้นหากศึกษาอย่างแท้จริง
ก็จะพบว่าเป็นวัสดุที่สำคัญที่จะรองไว้สำหรับใช้เชิญเอาไปไม่
เพียงแต่ให้ประดับเท่านั้น หากการใช้ประดิษฐ์ลวดลาย
บนผืนผ้าของบางกลุ่มนั้น ตลอดจนสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของ
ชาวอุษาคเนย์ตั้งแต่เกิดจนตาย

แสงเทียนแห่งเชียงตุง

ซึ่งจากการเดินทางในช่วงหลาຍປີที่ผ่านมา พบร้า
ชาติพันธุ์ที่ใช้เทียนในพิธีกรรมอย่างหลากหลายในพิธีกรรม
ต่างๆ คือ ประเพศลาวทางตอนใต้ที่แขวงจำปาสักนั้น
อุดมสมบูรณ์ด้วยของป่า จากการสอบถามแม่ค้าในตลาดดาวเรือง
ซึ่งเป็นตลาดขนาดใหญ่ในเชียงตุง ได้พูดว่า แหล่งขึ้น
คุณภาพดีที่นำมาทำเทียนได้มาจากป่าและแขวงอัตบือ^บ
ทำให้ล้าวยอนได้มีเทียนหลากหลายประเภท ในแต่ละพิธีกรรมต่างๆ
ซึ่งต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใช้เทียนในเชียงตุง ประเพศม่า แม้จะ
มีเทียนไม่หลาຍชนิด แต่จะใช้เทียนแก่อบุกุพิธีกรรม
หากเรออยากเห็นการใช้เทียนของกลุ่มชาติต่างๆ สามารถเข้าไป
ดูได้ในตลาดซึ่งชาวเชียงตุงเรียกว่า “กادหลวง” แต่เดิมจะขาย
เป็นบางวันตามบภูกิทิน แต่ปัจจุบันเนื่องจากคนเพิ่มมากขึ้น
จึงค้าขายเป็นปกติทุกวัน

ในการหลวงของเชียงตุง จะพบร้านที่ขายขึ้นอยู่
หลาຍร้าน จากการสอบถามแม่ค้าในตลาดบอกแต่เพียงว่าขึ้นอยู่
ที่ได้มาบ้านนี้ได้มาจากการอบรมกันเมืองเชียงตุง ซึ่งผู้เชียนสันนิษฐาน
ว่ามีจามากจากกลุ่ม “ไทหลอย” หรือชาวดอย ที่อยู่ร่ายร้อน

แม่ค้าขายขึ้นอยู่ในภาคหลวงเชียงตุง

เมืองเชียงตุง ซึ่งมีหลายชนเผ่ายากที่จะระบุให้ชัดว่าเป็นกลุ่มใด แต่จากการสังเกต พบว่าขี้ผึ้งของเชียงตุงนี้คุณภาพดีพอสมควร แต่ยังเป็นรองขี้ผึ้งจากจำปาสักอยู่บ้าง และการขายขี้ผึ้งในภาคหลวงเมืองเชียงตุงนี้ทำให้กรุ่นกulin' แห่งอิตดีข้อนหลัง ประมาณ 50 ปี เป็นอย่างน้อย ที่กล่าวเช่นนั้น เพราะ หากลูกค้า ต้องการขี้ผึ้งหนักเท่าใด ก็จะซื้อด้วยตาชั้งที่ชาวล้านนาเรียกว่า “ยอด” ซึ่งหมายถึงตราชู ซึ่งจะวางขี้ผึ้งไว้ข้างหนึ่งของตาชั้ง และนำลูกด้อมถ่วงน้ำหนักที่เรียกว่า “เบ่ง” หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ลูกับ” (opium weight หรือ animal shaped weight) วางไว้อีกข้างหนึ่ง ซึ่งผู้เขียนก็ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องลูกเบ่ง มาบ้าง แต่ยังไม่คิดว่ายังจะมีการใช้งานจริงในชีวิตประจำวัน แต่ในการไปเชียงตุงครั้งล่าสุดเมื่อไปถามข้อมูลเกี่ยวกับเทียน แม่ค้าใจดีก็นำลูกเบ่งออกมากให้ชมพร้อมกับไล่น้ำหนักซึ่งเป็นระบบการซั่งของเชียงตุงไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งในสายตาของคนปัจจุบันอาจมองลูกเบ่งในฐานะเครื่องรางหรือของสะสม แต่หากเบ่งยังมีชีวิต ใช้ชั้งดวงด้วยแล้วใช้สำหรับซื้อขายจ่ายถอนได้จริงในวิถีชาวเชียงตุง

เมื่อได้ขี้ผึ้งแล้วก็ต้องหาฝ้ายเพื่อนำมาใช้ทำไส้เทียน ก็สามารถหาซื้อได้ในตลาดนี้ เช่นกัน และเป็นสินค้าพื้นเมือง ที่สามารถผลิตได้เอง ร้านใดที่ขายขี้ผึ้งก็มักขายเทียนอยู่ด้วย และร้านที่ขายเทียนก็อยู่ริเวณที่ขายของประกอบพิธีกรรมต่างๆ ในแง่ที่ขายเทียนก็มีเทียนขี้ผึ้งหลายขนาดให้ลูกค้าเลือกสรร ให้เหมาะสมกับพิธีกรรมที่จะใช้ ซึ่งสิ่งที่ชาวเชียงตุงทำ แตกต่าง วัฒนธรรมล้านนาอื่นๆ ไม่ทำหรืออาจเลิกทำไปแล้ว นั่นคือ การกรวดน้ำพร้อมกับจุดเทียน เมื่อครั้งที่ผู้เขียนไปร่วมพิธี เตราราภีเชกหรือการตั้งสมณศักดิ์แบบเจ้าตีล้านนา ตอนท้าย ของพิธีจะมีการ “หยาดน้ำหมายด่าน” หมายถึงการกรวดน้ำ นั่นเอง แต่ชาวเชียงตุงจะกรุดน้ำด้วยมือข้างหนึ่ง และมืออีกข้างจะถือเทียนคู่หนึ่งที่จุดไฟและกล่าวคำกรวดน้ำเป็นจังหวะ ไฟแรงน่าฟังยิ่ง

แม่ค้าขายเทียน ในภาคหลวงเมืองเชียงตุง

เบ่ง ที่ใช้ชั้งขี้ผึ้งในภาคหลวงเชียงตุง

การกรุดนำแบบท่าเรียน

พิธีกรรมที่สำคัญในชีวิตของชาวเชียง หากมีฐานะพอสมควรจะต้องตั้งธরร์ หรือเป็นเจ้าภาพในการเทคโนโลยีมาชาติสักครั้งในชีวิต พิธีนี้จะมีเครื่องใช้เป็นจำนวนมากและล้วนที่ขาดไม่ได้คือ เทียนพันเล่ม และข้อพันผืน สำหรับเป็นเครื่องสักการะซึ่งหากนำไปในวัดในเชียงตุงจะพบเครื่องสักการะชนิดนี้แพร่หลายในวิหาร นอกจากเทียนที่ใช้เป็นเครื่องสักการะตามปกติแล้วยังมีเทียนอีกประเภทหนึ่งที่ทำขึ้นในโอกาสพิเศษ เช่นเทียนสีบชาดา ซึ่งพระสงฆ์จะเป็นผู้ทำให้แล้วนำไปจุดในพิธีสีบชาดา ชาวเชียงตุงนิยมถวายกองทรายหน้าบ้าน หากเกิดเหตุการณ์ไม่ปกติขึ้น อาทิ แผ่นดินไหว ชาวเชียงตุงจะพากันถวายเจดีย์ทรายให้แก่พระแม่ธรณี เรียกว่าการ “ท่านน้ำท่านทราย” จะใช้เทียนบักก์ไวน์ห่อกองทรายที่จะถวายด้วยเช่นกัน

เทียนพันเล่ม ข้อพันผืน
ในพิธีเทคโนโลยีมาชาติ

ชาวเชียงตุงใช้เทียนในพิธีกรรมครั้งละมากๆ เมื่อันกับคนไทยใช้ถูปเป็นเครื่องสักการะนั่นเอง ข้อสังเกตประการหนึ่งแม้ว่าเชียงตุงจะใกล้ประเทศจีนมากกว่าไทย หากไม่นับถูกเมืองประเทศไทย ใกล้ลอกไปจากเมืองเชียงตุงจะมีหมู่บ้านหนึ่งชื่อ “บ้านยางเกี่ยง” สถานที่นั้นเป็นบ้านเกิดของ “สมเด็จอาชญาธรรมพระเจ้า” องค์ปู่จุบัน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่เน้นการจักสานเครื่องใช้ต่างๆ ในครัวเรือนจากไม้ไผ่ หนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงก็คือ “กับด้วยเทียน” หรือกล่องใส่เทียนที่สถานด้วยไม้ไผ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวมักซื้อมาเป็นของฝากเนื่องจากมีราคาถูก เนื่องจากหมู่บ้านยางเกี่ยงเพื่อตรังไปเมืองลา ซึ่งเป็นเขตปกครองพิเศษที่จีนได้มาเข้าเพื่อเปิดนับอนคาสิโน ระหว่างทางจะพบบ้านเรือนไทยลีบแบบดั้งเดิมและครึ่งทางระหว่างเชียงตุงกับเมืองลาจะมีวัดเล็กๆ ชื่อ วัดบ้านก้าม ซึ่งพระคำเป็นเจ้าอาวาสวัดร่วมกับเณรอักหlaysibรูป วัดนี้มีเรื่องราวเกี่ยวกับเทียนที่นำสนใจ คือ เชิงเทียนสำหรับจุดเทียนเพื่อสักการะในวิหาร เชิงเทียนที่วัดนี้ทำมาจากเขากวางชิ้งดูเข้มขลังและสะท้อนความเป็นพื้นถิ่นได้อย่างดี

เมื่อเราเดินทางไกลออกไปจากเชียงตุงไปเรื่อยๆ จะเข้าใกล้เขตชายแดนจีนโดยจะติดกับ มนฑลยูนาน ที่เรียกว่า เมืองราย (ออกเสียงว่า เมืองราย) สิบสองปันนา เมื่อเข้าใกล้ชายแดนจีนไปเรื่อยๆ พบริการให้เทียนจะมีลักษณะผสมผสาน กล่าวคือยังคงใช้เทียนแบบเชียงตุงผสมกับเทียนแบบเชียงรุ่ง สิบสองปันนา คือเป็นเทียนชุบชี๊ด ไม่ใช่เทียนพื้นด้วยขี้ผึ้ง ลักษณะเช่นนี้จะพบมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเข้าใกล้เมืองลา

แม่เฒ่าบ้านยางเกี่ยง

เทียนลือในไรบ้านที่เมืองมา เชียงตุง

เชิงเทียนวัดบ้านก้าม

ด้วยลักษณะดังกล่าวสามารถแยกแยะระหว่างเทียนลีอกับเทียนเขินได้อย่างชัดเจนด้วยกรรมวิธีในการผลิต แม้ว่าเทียนทั้งสองจะมีรูปร่างที่ต่างกัน หากต้องคงตัวดีบสำคัญสองอย่าง นั่นคือ ฝ่ายสำหรับทำไส้เทียน และชี้ผึ้งสำหรับเป็นเชื้อเพลิงเพื่อหล่อเลี้ยงไฟให้ลุกโชน

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในเชียงตุงและเชียงรุ่ง คือ ร้านขายเทียน เริ่มมีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากใช้ง่าย เก็บง่าย และราคาถูกกว่า เมื่ออาเซียนเป็นหนึ่ง พม่าเปิดประเทศมากขึ้น เมื่อการคมนาคมสะดวกสบายขึ้น กิน่าเป็นห่วงว่าแสงเทียนชี้ผึ้งแห่งเชียงตุง จะมอดดับลง เหลือแต่เทียนหล่อจากโรงงานที่แม้ว่าจะไร้ราก แต่ผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าความครั้ง古在พระพุทธศาสนาของชาวเชียงตุง จะยังคงอยู่ไม่เสื่อมคลาย

- แบล็ตเตอร์, อนา托อล โรเจอร์. (2549). *เจ้าบุญหลวง*. เชียงใหม่: ดาวคอมพิวกราฟิก.
- เรณุ วิชาศิลป์ และคณะ. (2529). *สำนวนและสุภาษิตไทยเชิน*. เชียงใหม่: ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม วิทยาลัยครุศาสตร์ เชียงใหม่.
- ลุมล จันทน์หอม. (2545). *สุภาษิตไทยล้อ: บริวรรณจากคำบัวรานภาษาไทย อักษรไทยล้อควบอักษรจีน*. เชียงใหม่: สำนักศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเชียงใหม่.
- อุดม รุ่งเรืองศรี. (2543). *วรรณกรรมล้านนา*. เชียงใหม่: ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

